

BAB 5

KESULTANAN MELAYU MELAKA

Sinopsis

Kemunculan Kesultanan Melayu Melaka merupakan kesinambungan kepada kerajaan masyhur di Alam Melayu. Kesultanan Melayu Melaka diasaskan oleh Parameswara dan menjadi sebuah kerajaan yang unggul dan gemilang. Kemantapan kepimpinan raja, sistem pemerintahan dan perundangan telah melonjakkan kegemilangan Kesultanan Melayu Melaka. Namun begitu, Kesultanan Melayu Melaka yang berpusat di Melaka berakhir dengan kedatangan Portugis.

Apakah yang akan anda pelajari?

1. Menceritakan pengasasan Kesultanan Melayu Melaka.
2. Menghuraikan kegemilangan Kesultanan Melayu Melaka.
3. Menerangkan berakhirnya pemerintahan Kesultanan Melayu Melaka yang berpusat di Melaka.

Apakah elemen kewarganegaraan dan nilai sivik yang anda dapati?

1. Menilai kepentingan sifat kepimpinan dalam pembinaan negara.
2. Menghuraikan kepentingan menghargai alam sekitar untuk kesejahteraan kehidupan.
3. Menjelaskan perpaduan sebagai asas keharmonian masyarakat.
4. Merumuskan iktibar yang diperoleh daripada sejarah Kesultanan Melayu Melaka.

Istana Sultan Mansur Shah.

(Sumber: Ahmad Sarji (ed.),
The Rulers of Malaysia,
Singapura: Editions Didier
Millet, 2011, hlm. 110)

Kemahiran Pemikiran Sejarah yang anda dapati:

1. Memahami kronologi pengasasan dan perkembangan Kesultanan Melayu Melaka.
2. Meneroka bukti kegemilangan Kesultanan Melayu Melaka.
3. Membuat interpretasi aspek kegemilangan Kesultanan Melayu Melaka.
4. Membuat imaginasi aktiviti perdagangan yang dijalankan oleh Kesultanan Melayu Melaka.
5. Membuat rasionalisasi kegemilangan dan kejatuhan Kesultanan Melayu Melaka yang berpusat di Melaka.

5.1 Pengasasan Kesultanan Melayu Melaka

Pengenalan

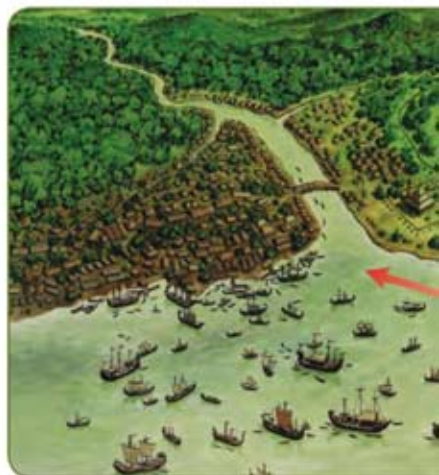
Kesultanan Melayu Melaka diasaskan oleh Parameswara sekitar tahun 1400. Anda telah pun mempelajari dan mengetahui perincian pembukaan kota Melaka semasa berada di Tahun Empat. Kesultanan Melayu Melaka merupakan kelangsungan kepada kerajaan masyhur di Alam Melayu.

Parameswara

Parameswara berjaya memilih lokasi yang sesuai untuk mengasaskan kerajaan. Pemilihan lokasi ini menjadikan Melaka sebagai sebuah kerajaan yang unggul di Alam Melayu.

Pemilihan Lokasi yang Strategik oleh Parameswara

Parameswara memilih lokasi yang strategik untuk membentuk kerajaan, iaitu di muara Sungai Bertam yang juga dikenali sebagai Sungai Melaka. Pada asalnya, muara sungai ini merupakan sebuah perkampungan nelayan dan tempat berjual beli serta pertukaran barang dagangan.

Gambaran muara sungai, tempat pengasasan Kesultanan Melayu Melaka.

[Sumber: Ahmad Sarji (ed.), *The Rulers of Malaysia*, Singapura: Editions Didier Millet, 2011, hlm. 111]

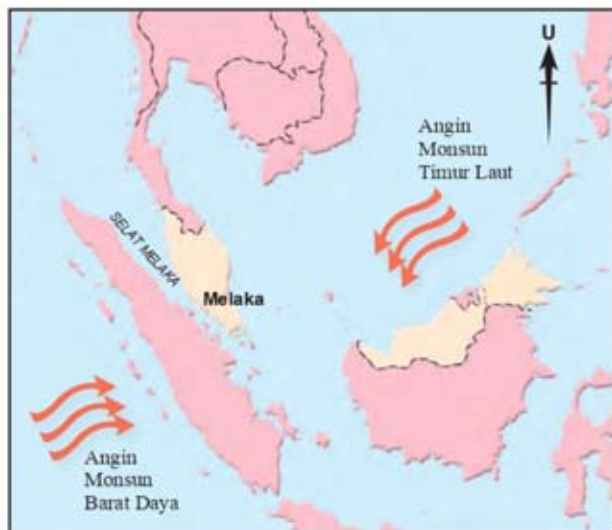
1. Laluan Perdagangan

Kedudukan Melaka di laluan perdagangan utama antara timur dengan barat membolehkannya mengawal laluan kapal dagang.

Gambaran laluan kapal dagang di Selat Melaka.

[Sumber: Ahmad Sarji (ed.), *The Rulers of Malaysia*, Singapura: Editions Didier Millet, 2011, hlm. 111]

Peta menunjukkan Selat Melaka yang terlindung daripada tiupan angin monsun.

Kedudukan strategik amat penting dalam pengasasan sesebuah kerajaan. Bincangkan.

2. Bentuk Muka Bumi

Melaka mempunyai bentuk muka bumi yang berbukit-bukau yang sesuai dijadikan benteng pertahanan dan menjadi panduan kapal dagang.

3. Benteng Pertahanan

Pokok bakau dan api-api yang terdapat di pesisir pantai pula menjadikannya sebagai benteng pertahanan dan pelindung semula jadi yang sukar ditembusi oleh musuh.

4. Terlindung Angin Monsun

Muara sungai yang terletak di Selat Melaka terlindung daripada tiupan angin monsun. Keadaan ini membolehkan kapal dagang datang dan berlabuh di pelabuhan Melaka dengan selamat.

Parameswara bijak memanfaatkan lokasi yang strategik dan alam semula jadi sebuah perkampungan nelayan menjadi sebuah pelabuhan yang maju. Kebijaksanaan Parameswara memilih lokasi tersebut telah mendorong Melaka kemudiannya muncul sebagai pusat perdagangan antarabangsa. Pengasasan Melaka menunjukkan bahawa banyak manfaat yang diperoleh sekiranya kita menghargai alam sekitar untuk kesejahteraan kehidupan.

Aktiviti

"Pengurusan Grafik" (Graphic Organiser)

1. Secara berkumpulan, cari maklumat daripada pelbagai sumber peristiwa yang membawa kepada pengembaraan Parameswara dari Palembang ke Melaka.
2. Maklumat yang diperoleh dipindahkan dalam lembaran pengurusan grafik seperti carta alir.
3. Hasil tugasan dibentangkan di dalam kelas.

Cerna Minda

Apakah kelebihan Sungai Bertam?

5.2 Kegemilangan Kesultanan Melayu Melaka

Pengenalan

Kesultanan Melayu Melaka berkembang dari sebuah perkampungan nelayan dan akhirnya menjadi kerajaan yang masyhur. Beberapa faktor telah melonjakkan kerajaan ini berkembang menjadi sebuah kerajaan yang gemilang di Alam Melayu.

Faktor Kegemilangan

Kegemilangan Kesultanan Melayu Melaka disebabkan oleh faktor kepemimpinan raja yang berwibawa, sistem pentadbiran yang cekap dan sistem perundangan yang tersusun.

Kepemimpinan Raja

Raja merupakan ketua pemerintah dan ketua kerajaan yang mempunyai kuasa tertinggi. Hak kuasa ini berpunca daripada beberapa sumber.

1. Keturunan Raja Palembang

- Berdasarkan teks *Sulalatus Salatin*, pemerintah Melaka berasal daripada zuriat keturunan anak Raja Palembang yang dikatakan bersusur galur daripada Iskandar Zulkarnain.
- Susur galur ini memberikan taraf kedudukan yang tinggi kepada Sultan Melaka dalam kalangan kerajaan lain di Alam Melayu.

Diorama Sultan Melaka bertakhta di singgahsana.

(Sumber: Muzium Negeri Melaka)

Alat Kebesaran,
Nobat dan
Konsep Daulat

Sultan-sultan
yang Memerintah
Kesultanan
Melayu Melaka

2. Peranan yang Unggul

Raja mempunyai pelbagai peranan dalam sistem pemerintahan:

- Menjadi simbol perpaduan dan kemakmuran.
- Merupakan ketua angkatan tentera.
- Mengetuai hubungan diplomatik.
- Menyelaraskan kegiatan ekonomi.
- Menjadi Ketua Agama Islam.
- Menegakkan keadilan.

Glosari

Diorama: model tiga dimensi (3D) yang mengandungi pelbagai objek untuk menggambarkan situasi sebenar.

3. Daulat dan Alat Kebesaran

- Kepemimpinan raja juga dikaitkan dengan konsep daulat dan derhaka serta pelbagai institusi perajaan seperti adat istiadat istana dan alat kebesaran diraja.
- Daulat merupakan kuasa dan kewibawaan raja sebagai pemimpin. Rakyat mengakui kedaulatan raja dengan memberikan taat setia sepenuhnya dan tidak boleh menderhaka kepada raja.
- Antara alat kebesaran diraja termasuklah cap mohor, nobat, keris, lembing dan mahkota. Alat kebesaran digunakan semasa upacara istiadat pertabalan, perkahwinan dan kemangkatan raja.
- Konsep daulat, adat istiadat dan alat kebesaran menjadikan raja mempunyai kedudukan yang tinggi dan istimewa. Hal ini mengukuhkan kedudukan raja dalam sistem pemerintahan kerajaan Melaka.

Cap mohor.

Nobat diraja.

Tombak berambu.

Pending diraja.

4. Kewibawaan

- Raja memiliki ciri kepemimpinan seperti adil, berwibawa dan mengambil berat terhadap kebajikan rakyat.
- Raja memerintah berdasarkan bidang kuasa yang ditetapkan mengikut *Hukum Kanun Melaka*.
- Sultan Muzaffar Shah dan Sultan Mansur Shah merupakan pemerintah yang mengutamakan keamanan dan kebajikan rakyat. Sultan Mansur Shah menasihatkan puteranya, Sultan Alauddin Riayat Shah supaya bersikap adil terhadap rakyat, menyiasat segala tuduhan dengan teliti dan bekerjasama dengan pegawai-pegawainya.

Gambaran ketika wasiat Sultan Mansur Shah disampaikan kepada Sultan Alauddin Riayat Shah.

(Sumber: Ahmad Sarji (ed.), *The Rulers of Malaysia*, Singapura: Editions Didier Millet, 2011, hlm. 116)

Kepemimpinan pemerintah Kesultanan Melayu Melaka yang berdaulat dan berwibawa menyebabkan pemerintahannya diterima oleh rakyat dan diiktiraf oleh kuasa luar. Sebagai rakyat Malaysia yang setia kepada raja, kita perlu mempertahankan institusi raja yang merupakan lambang perpaduan dan kemakmuran negara kita.

Cerna Minda

Jelaskan ciri kepemimpinan raja dalam Kesultanan Melayu Melaka yang mampu mewujudkan sistem pemerintahan gemilang.

Sistem Pentadbiran

Sultan berada di puncak sistem pemerintahan dan pentadbiran Kesultanan Melayu Melaka. Sultan melantik pembesar untuk membantunya dalam pentadbiran. Hal ini menyebabkan Kesultanan Melayu Melaka gemilang dengan sistem pentadbiran yang tersusun dan berkesan.

1. Sistem Pembesar Empat Lipatan

Pentadbiran Kesultanan Melayu Melaka berasaskan Sistem Pembesar Empat Lipatan. Sistem ini bermaksud pada setiap peringkat pentadbiran, terdapat pembesar yang dilantik oleh pemerintah bagi membantu melicinkan pentadbiran.

- Sultan dibantu oleh pembesar berempat, pembesar berlapang, pembesar enam belas dan pembesar tiga puluh dua.
- Pembesar ini merupakan pentadbir kerajaan pada peringkat pusat, jajahan, daerah, mukim dan kampung.

Sistem Pembesar Empat Lipatan.
(Sumber: Adaptasi daripada Muhammad Yusoff Hashim (ed.), *Empayar Melaka: Tradisi Agung Melayu*, Melaka: Perbadanan Muzium Melaka, 2010, hlm. 39)

2. Tugas Pembesar

Tugas utama pembesar ialah mewujudkan sistem pentadbiran yang berkesan seperti:

- Menjaga keamanan kawasan.
- Mengutip cukai dan hasil lain melalui sistem serah.
- Membekalkan tenaga tentera ketika perang dan menyediakan tenaga buruh melalui sistem kerah.

Pemerintah Melaka juga mengurniakan kawasan khas kepada pembesar untuk ditadbir. Pengurniaan kawasan ini sebagai tanda untuk mendapat sokongan pembesar bagi mewujudkan pentadbiran yang mantap:

- Kawasan yang dikurniakan kepada pembesar berempat dikenali sebagai kawasan pegangan.
- Kawasan pembesar jajahan dan daerah pula dikenali sebagai kawasan pemakanan.
- Pembesar dibenarkan mengutip cukai di kawasannya dan menyerahkannya kepada pemerintah sebagai ufti.

Cerna Minda

Nyatakan tugas utama pembesar dalam Kesultanan Melayu Melaka.

Pembesar berempat merupakan pembesar peringkat pusat yang merupakan tonggak utama pentadbiran Kesultanan Melayu Melaka. Mereka terdiri daripada Bendahara, Penghulu Bendahari, Temenggung dan Laksamana. Mereka juga dikenali sebagai Orang Kaya Berempat.

Pentadbiran Sistem Pembesar Empat Lipatan yang mantap telah membawa keamanan dan kemakmuran kepada Kesultanan Melayu Melaka. Corak pentadbiran Melaka ini diwarisi kemudiannya oleh kerajaan Melayu yang lain. Kita patut berbangga dengan kestabilan sistem pentadbiran negara kita pada masa ini yang dimantapkan daripada warisan Kesultanan Melayu Melaka.

Glosari

Sistem Serah: pemberian sebahagian daripada hasil tanaman yang diusahakan oleh rakyat kepada pemerintah. Pemberian ini dilakukan sebagai balasan kepada pembesar yang menyediakan tanah untuk rakyat. Kadar dan nilai serahan bergantung pada hasil tanaman dan ternakan yang diperolehi.

Sistem Kerah: merupakan sesuatu pekerjaan yang dibuat tanpa diberi upah. Misalnya, membina istana, kubu, jalan dan saliran. Sistem ini menunjukkan wujud sikap taat setia, sedia berkorban dan rakyat berganding bahu untuk membantu pemerintah.

Bandingkan sistem pembesar Kesultanan Melayu Melaka dengan sistem pentadbiran negara kita sekarang.

Aktiviti "Peta Pemikiran" (Thinking Map)

Secara berkumpulan, buat perbandingan tugas antara Bendahara dengan Perdana Menteri pada masa ini. Bentangkan dengan menggunakan peta pemikiran yang sesuai.

Sistem Perundangan

Kesultanan Melayu Melaka telah memperkenalkan sistem perundangan yang mantap. Hal ini telah melonjakkan Kesultanan Melayu Melaka ke arah kegemilangan. Undang-undang tersohor kesultanan ini ialah *Hukum Kanun Melaka* dan *Undang-Undang Laut Melaka*.

1. Hukum Kanun Melaka

- *Hukum Kanun Melaka* mula ditulis semasa pemerintahan Sultan Muzaffar Shah (1446-1456). Undang-undang ini disusun semula secara teratur pada masa pemerintahan Sultan Mahmud Shah (1489-1511).
- Undang-undang ini mengandungi 44 fasal yang berkaitan hak keistimewaan, tanggungjawab raja dan pembesar.
- Hukum Islam juga terdapat dalam undang-undang ini yang berkaitan dengan jenayah, urusan jual beli dan kekeluargaan.
- *Hukum Kanun Melaka* ini dapat mewujudkan keamanan dan menjamin keselamatan rakyat. Jenayah di dalam negeri Melaka dapat diatasi dengan baik dan terurus.

Hukum Kanun Melaka

2. Undang-Undang Laut Melaka

- Undang-undang ini ditulis semasa zaman Sultan Mahmud Shah bertujuan menentukan peraturan pelayaran dan perdagangan.
- Undang-undang yang mengandungi 25 fasal ini menerangkan peraturan di laut, tertib bemiaga dan tatacara berjual beli.
- Kandungannya juga berkaitan tanggungjawab nakhoda, anak kapal, kiwi dan syahbandar.
- Undang-undang ini menyebabkan aktiviti perdagangan berjalan dengan lancar dan adil. Keadaan ini memberikan keyakinan kepada para pedagang.

*Undang-Undang
Laut Melaka*

Glosari

Kiwi: saudagar yang menghantar dan menyebarkan barangan mereka untuk diperdagangkan. Mereka menyewa petak tempat letak barangan di dalam kapal atau perahu. Sekiranya kiwi tidak belayar bersama-sama, tempatnya akan digantikan oleh wakilnya yang dikenali sebagai maula kiwi.

Kiwi

3. Undang-Undang Adat

Kesultanan Melayu Melaka juga menggunakan undang-undang adat dalam sistem pemerintahannya. Adat ini dikenali sebagai Adat Temenggung.

Adat Temenggung

- Diasaskan oleh Datuk Ketemenggungan.
- Berkaitan sistem pemerintahan, perwarisan takhta, perkahwinan, perwarisan harta dan perundangan.
- Berkaitan sistem penggantian sultan, iaitu takhta kerajaan diwarisi oleh anak lelaki yang sulung.
- Mengamalkan sistem pemerintahan beraja. Kuasa tertinggi terletak di tangan sultan atau raja.
- Membolehkan sistem perwarisan takhta berlaku secara teratur.

(Sumber: A. Aziz Deraman, *Suatu Analisis Masyarakat dan Kebudayaan Malaysia*, Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka, 2001, hlm. 70)

Tahukah Anda?

Adat Temenggung merupakan undang-undang adat yang diamalkan di semua negeri Melayu kecuali Negeri Sembilan. Adat Temenggung diasaskan oleh Datuk Ketemenggungan di Palembang. Adat ini dibawa masuk ke Melaka pada awal abad ke-15. Dari Melaka, Adat Temenggung disebarkan ke negeri Melayu yang lain.

Cerna Minda

Apakah yang anda fahami berkaitan dengan Adat Temenggung?

Pelaksanaan undang-undang dapat menjamin kemajuan dan kemakmuran sesebuah negara. Bincangkan.

Kepemimpinan raja yang berwibawa, sistem pentadbiran yang mantap dan kesungguhan melaksanakan sistem undang-undang telah membawa kepada kegemilangan Kesultanan Melayu Melaka. Hal ini mewujudkan kestabilan politik, kemakmuran ekonomi dan kesejahteraan hidup rakyat. Sewajarnya setiap rakyat Malaysia mematuhi dan mendaulatkan undang-undang demi keamanan dan kesejahteraan negara.

Aktiviti

"Kerusi Panas" (Hot Seating)

Hukum Kanun Melaka dan Undang-undang Laut Melaka telah berjaya membawa kegemilangan Kesultanan Melayu Melaka.

1. Secara berkumpulan, kaji kepentingan undang-undang tersebut.
2. Seorang wakil kumpulan akan tampil di depan kelas dan membentangkan dapatan kajian menggunakan persembahan multimedia.
3. Murid lain boleh bertanya soalan kepada wakil kumpulan ini.

Aspek Kegemilangan

Kesultanan Melayu Melaka telah meneruskan tradisi kegemilangan kerajaan yang unggul di Alam Melayu. Kegemilangan kerajaan ini dapat dilihat dalam aspek pembentukan empayar, kemunculan sebagai pusat penyebaran agama Islam dan pusat perdagangan serta kejayaan menjalin hubungan luar dengan kerajaan lain. Kegemilangan Kesultanan Melayu Melaka juga dapat dibuktikan dengan kemunculan bahasa Melayu sebagai *lingua franca* dan sebanyak 84 bahasa dipertuturkan di Melaka.

Empayar yang Luas

Empayar Kesultanan Melayu Melaka meliputi seluruh Semenanjung Tanah Melayu dan kawasan pantai timur Sumatera. Empayar ini terdiri daripada tanah jajahan dan naungan. Kegemilangan empayar yang luas ini dapat dilihat dalam aspek cara pembentukan, kepentingan dan struktur pentadbirannya.

Cara Pembentukan Empayar

1. Penaklukan

- Penaklukan dilakukan untuk menjamin keselamatan dan kemakmuran Kesultanan Melayu Melaka.
- Kawasan taklukan di Semenanjung Tanah Melayu ialah seperti Kuala Linggi, Beruas, Pahang, Terengganu dan Kelantan.
- Kawasan taklukan di Sumatera pula ialah Siak, Rokan, Kampar dan Rupert.

Gambaran perkahwinan Sultan Melaka dengan puteri Majapahit.

(Sumber: Muzium Negeri Melaka)

2. Perkahwinan

- Perkahwinan berlaku antara Sultan Melaka dengan puteri diraja kerajaan lain.
- Perkahwinan mengukuhkan lagi hubungan persahabatan dan kekeluargaan antara kerajaan Melaka dengan kerajaan lain.
- Perkahwinan Sultan Mansur Shah dengan puteri Majapahit, Raden Galuh Cendera Kirana menyebabkan pengaruh Melaka semakin meluas.

3. Naungan

- Terdapat pemerintah kerajaan lain yang rela bernaung di bawah Kesultanan Melayu Melaka.
- Raja yang berada di bawah naungan Melaka ditabalkan oleh sultan Melaka.
- Antara kerajaan yang rela bernaung termasuklah Lingga, Patani dan Kedah.

Ilustrasi raja yang bernaung di bawah Kesultanan Melayu Melaka merafak sembah kepada Sultan Melaka.

(Sumber: Muzium Negeri Melaka)

Glosari

Empayar: kawasan yang diperluaskan mengandungi kumpulan beberapa bangsa dan negara yang diletakkan di bawah penguasaan satu kuasa berdaulat.

Tahukah Anda?

Berdasarkan tulisan dalam *Sulalatus Salatin*, kawasan Inderagiri, Jambi, Tungkal dan Siantan merupakan anugerah Betara Majapahit kepada menantunya, Sultan Mansur Shah.

Kepentingan Pembentukan Empayar

1. Politik

- Meluaskan wilayah dan jajahan takluk.
- Mengukuhkan hubungan dengan kerajaan yang ditakluk.
- Menyekat pengaruh kuasa serantau seperti Siam, Majapahit dan Pasai.

2. Ekonomi

- Menerima hadiah dalam bentuk wang, emas, timah dan bantuan ketenteraan.
- Mendapat bekalan seperti hasil pertanian, rempah-ratus dan bijih timah untuk diperdagangkan di pelabuhan Melaka.
- Menguasai perdagangan di Selat Melaka.

3. Sosial

- Berlaku asimilasi budaya tempatan dengan budaya dari Arab, India, China dan Alam Melayu.
- Wujud masyarakat majmuk yang terdiri daripada pelbagai suku dan bangsa.

4. Agama

- Mendorong usaha penyebaran agama Islam.
- Islam telah berkembang luas ke Pahang, Kelantan, Perak, timur Sumatera dan Patani.

Peta empayar Kesultanan Melayu Melaka.

[Sumber: Adaptasi daripada Ahmad Sarji (ed.), *The Rulers of Malaysia*, Singapura: Editions Didier Millet, 2011, hlm. 112]

Pentadbiran Empayar

1. Pentadbiran Pusat

Pusat pemerintahan dan pentadbiran di Melaka yang terletaknya tempat raja bersemayam. Raja dibantu oleh pembesar pusat.

2. Pentadbiran Kawasan Naungan

Kawasan naungan ialah kawasan yang mengakui ketuanan Melaka dan menghantar ufti. Pemerintahan diketuai oleh pemerintah negeri berkenaan dan dibantu oleh pembesar tempatan.

3. Pentadbiran Kawasan Jajahan

Pemerintahan diketuai oleh pemerintah yang dilantik oleh Sultan Melaka.

Cerna Minda

Mengapakah Kesultanan Melayu Melaka melakukan penaklukan?

Aktiviti

"Penulisan Pantas" (Rocket Writing)

Dalam tempoh lima minit, murid menyenaraikan aspek kegemilangan Kesultanan Melayu Melaka.

Pusat Penyebaran Agama Islam

Sebelum kemunculan Kesultanan Melayu Melaka, kerajaan awal yang menerima pengaruh Islam di Alam Melayu ialah Samudera-Pasai dan Perlak. Pengislaman pemerintah menyebabkan Kesultanan Melayu Melaka muncul sebagai pusat penyebaran Islam yang unggul di Alam Melayu pada abad ke-15.

Peta menunjukkan kawasan pengaruh Islam ke Alam Melayu.

(Sumber: Adaptasi daripada Muhammad Yusoff Hashim (ed.), *Empayar Melaka: Tradisi Agung Melayu*, Melaka: Perbadanan Muzium Melaka, 2010, hlm. 193)

Cara Penyebaran Agama Islam

1. Pengislaman Pemerintah

- Pengislaman Sultan Iskandar Shah pada tahun 1414 diikuti oleh para pembesar dan rakyat.
- Sultan Muzaffar Shah telah menjadikan agama Islam sebagai agama rasmi Kesultanan Melayu Melaka.

2. Perkahwinan

- Perkahwinan puteri Sultan Mansur Shah dengan putera Raja Siak.

3. Peranan Ulama dan Mubaligh

- Pemerintah Melaka menghantar ulama dan mubaligh ke seluruh kawasan pengaruhnya.
- Ajaran tasawuf dan sufi dikembangkan melalui ulama dari Timur Tengah dan India. Antaranya termasuklah Maulana Abu Bakar dan Maulana Yusuf.
- Sultan Alauddin Riayat Syah menghantar ulama untuk mengajar Raja Pahang, Kampar dan Inderagiri tentang hal ehwal agama.

4. Perdagangan

- Islam tersebar melalui pedagang Arab, India dan China yang datang ke Melaka. Selain berjual beli, mereka juga mempunyai sifat mubaligh yang mendorong penyebaran Islam.
- Dari Melaka, mereka juga menyebarkan Islam ke kawasan lain yang disinggahi seperti Brunei, Filipina dan kepulauan Indonesia.

5. Peluasan Kuasa

- Kesultanan Melayu Melaka menyebarkan agama Islam melalui proses perluasan kuasa.
- Negeri naungan dan jajahan memeluk Islam sebagai tanda taat setia kepada pemerintah Melaka.

1. Tumpuan Ulama

Melaka menjadi tumpuan ulama dan pendakwah. Sultan Melaka menjadi penaung kepada aktiviti dakwah dan perbincangan kitab agama seperti *Darul Marzum*.

(Sumber: Muzium Negeri Melaka)

2. Tempat Pembelajaran

Semasa pemerintahan Sultan Muzaffar Shah, madrasah, masjid dan surau menjadi tempat mempelajari al-Quran dan ilmu tasawuf.

(Sumber: Muzium Negeri Melaka)

3. Persuratan

Pengaruh Islam terdapat dalam saduran karya sastera dari Arab dan Parsi seperti *Hikayat Muhammad Ali Hanafiah* dan *Hikayat Amir Hamzah*. Seiring dengan hal ini berlaku perkembangan tulisan Jawi dan bahasa Melayu. Bahasa Melayu menjadi bahasa persuratan dan bahasa penulisan.

(Sumber: Muzium Negeri Melaka)

4. Pemerintahan dan Pentadbiran

Undang-undang Islam terkandung dalam *Hukum Kamun Melaka* dan *Undang-undang Laut Melaka*. Manakala ulama memainkan peranan penting dalam hal pentadbiran. Jawatan mufti dan kadi diwujudkan untuk kelancaran pengurusan agama Islam.

Peranan Istana Melaka sebagai Pusat Keilmuan dan Pusat Pendidikan

Kesultanan Melayu Melaka telah muncul sebagai pusat penyebaran agama Islam yang unggul di Alam Melayu. Agama Islam telah berkembang dan menjadi budaya hidup masyarakat Alam Melayu. Kita wajar mengamalkan sikap toleransi dan menghormati agama serta kepercayaan orang lain.

Bagaimanakah pedagang mampu menarik minat masyarakat untuk memeluk Islam?

KPS

Gambar di sebelah merupakan model istana Sultan Mansur Shah.

- Secara berkumpulan, kumpul maklumat dengan meneroka bukti daripada QR Code dan pelbagai sumber lain berkaitan istana Sultan Mansur Shah. Bahaskan peranan istana sebagai pusat keilmuan dan pusat pendidikan yang terlung di Alam Melayu.
- Cipta model istana dengan menggunakan bahan kitar semula berdasarkan imaginasi dan kreativiti anda. Huraikan ciri-ciri keistimewaannya.
- Senaraikan usaha yang perlu dilakukan untuk mengembalikan peranan negara kita sebagai pusat keilmuan yang unggul di dunia.

Pusat Perdagangan

Pelabuhan Melaka menjadi pusat perdagangan yang penting dalam mengendalikan perdagangan antarabangsa. Pelabuhan ini berfungsi sebagai pelabuhan entrepot yang mengumpulkan barangan dari Alam Melayu. Pelabuhan Melaka juga menjadi pusat pengedaran barangan dari timur dan barat ke Alam Melayu. Perkembangan kegiatan perdagangan ini telah menyumbang kepada kegemilangan Kesultanan Melayu Melaka.

1. Kedudukan Strategik

- Melaka terletak di laluan perdagangan antara India dengan China.
- Kedudukan strategik di Selat Melaka menyebabkan Melaka dikunjungi oleh pedagang dari dalam dan luar Alam Melayu.
- Kesannya, Melaka muncul sebagai pusat perdagangan dan pelabuhan yang maju.

Peta menunjukkan Melaka sebagai pusat perdagangan antarabangsa.

(Sumber: Adaptasi daripada Muhammad Yusoff Hashim, *Kesultanan Melayu Melaka*, Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka, 1989, hlm. 45)

2. Pusat Pengumpulan dan Pengedaran Pelbagai Barangan

- Barangan yang dikumpul dan diedarkan kepada pedagang luar ialah timah, emas, kapur barus, hasil hutan dan rempah-ratus. Barangan ini diperolehi daripada negeri naungan dan jajahan serta kawasan sekitar Alam Melayu.
- Barangan luar yang dibawa masuk ke Melaka ialah benang emas, kain pelikat, batu delima, tembikar, wangian dan bahan makanan.
- Kepelbagaian barangan dagangan ini membuktikan pelabuhan Melaka sebagai emporium yang maju.

Batu delima.

3. Dikunjungi Pedagang dari Dalam dan Luar Alam Melayu

- Pedagang yang paling ramai mengunjungi pelabuhan Melaka ialah pedagang Arab, China dan Gujarat.
- Pedagang Pasai dan Jawa merupakan pedagang yang paling ramai dari Alam Melayu.
- Pelabuhan Melaka juga dikunjungi oleh pedagang dari Brunei, Pegu, Parsi, Turki, Mesir, Luzon, Ceylon, Burma, Kemboja, Champa dan Annam.

Diorama pedagang Arab.
(Sumber: Muzium Negeri Melaka)

Glosari

Emporium: pusat perniagaan besar yang menjual pelbagai jenis barangan tempatan dan luar.

4. Pusat Perkapalan

- Pelabuhan Melaka dikunjungi oleh pelbagai jenis kapal besar dan kecil.
- Kapal kecil terdiri daripada perahu, sampan, ghurab, penjajap, sagur, payar, baluk, lancang, kakap, balang dan keluh.
- Kapal besar pula seperti jong dan bahtera.

Replika Jong

Replika Baluk
(Sumber: Muzium Negeri Melaka)

Tahukah Anda?

Kapal jong milik orang Melayu dibina di Pegu dan Jawa. Kapal ini boleh memuatkan 40 hingga 100 orang. Saiznya lebih kecil jika dibandingkan dengan kapal jong Pegu dan Jawa.

Kapal-kapal
Dagang
di Melaka

Cerna Minda

Jelaskan faktor kemunculan Melaka sebagai pusat perdagangan dan pelabuhan entrepot.

Barang siapa yang menguasai Melaka, ia boleh menggugat Venice.

Tome Pires, Suma Oriental

Sejauh manakah kedudukan strategik menjadi ciri penting untuk kemajuan sesebuah pelabuhan?

Venice

Aktiviti

"Saya Lihat, Saya Fikir, Saya Bertanya" (I See, I Think, I Wonder)

Ilustrasi kesibukan pelabuhan Melaka.

(Sumber: Adaptasi daripada Muhammad Yusoff Hashim (ed.), *Empayar Melaka: Tradisi Agung Melayu*, Melaka: Perbadanan Muzium Melaka, 2010, hlm. 71)

Secara berkumpulan, berdasarkan gambar di sebelah lakukan aktiviti yang berikut:

- (a) Ceritakan apakah yang anda lihat pada gambar di sebelah?
- (b) Bincangkan peranan pelabuhan Melaka sebagai pusat perkapalan yang unggul di Alam Melayu.
- (c) Bagaimanakah pelabuhan Melaka dapat mengekalkan reputasinya sebagai pelabuhan yang terbaik?
- (d) Hasilkan folio dan lakaran pelbagai jenis kapal dagang di pelabuhan Melaka.
- (e) Bandingkan ciri-ciri kapal dagang yang terdapat di pelabuhan Melaka.
- (f) Bentangkan hasil dapatan di dalam kelas.

Pengurusan Perdagangan

Kesultanan Melayu Melaka mencapai kegemilangan disebabkan oleh peranannya sebagai pusat perdagangan dan pelabuhan entrepot yang unggul di Alam Melayu. Kegiatan perdagangan dapat dijalankan dengan lancar dan teratur hasil daripada pengurusan perdagangan yang cekap oleh syahbandar, cukai perdagangan yang rendah, penggunaan sistem tukar barang dan mata wang, peranan Orang Laut serta kemudahan yang terdapat di pelabuhan Melaka.

1. Syahbandar

Pelabuhan diuruskan dengan teratur dan cekap oleh pegawai yang mahir dan berpengalaman.

- Urusan perdagangan dikendalikan oleh syahbandar yang memainkan peranan penting dalam menjadikan Melaka sebagai pelabuhan entrepot.
- Tugas syahbandar ialah mengurus pasar dan gudang, menjaga kebajikan serta keselamatan pedagang.
- Syahbandar juga bertanggungjawab memeriksa alat timbang, sukat dan mata wang, menjadi hakim di pelabuhan, mengurus cukai dan menguatkuasakan peraturan keluar masuk kapal.

Peranan syahbandar yang dinyatakan dalam *Hukum Kanun Melaka*.

Cukai Rasmi di Pelabuhan Melaka

Pedagang	Jumlah Cukai
Arab, India, Ceylon, Siam, Pegu	6 peratus
Alam Melayu	3 peratus
Bahan makanan seperti beras tidak dikenakan cukai.	

Cukai Tidak Rasmi di Pelabuhan Melaka

Pedagang	Jumlah Cukai
China, Jepun	5 peratus (dalam bentuk hadiah)

2. Cukai Perdagangan

Para pedagang tertarik dengan pengurusan cukai barangan yang cekap dan sistematik.

- Pengurusan cukai pelabuhan yang rendah menarik minat pedagang ke Melaka.
- Cukai dan bayaran surat kebenaran bemiaga di pelabuhan menjadi sumber pendapatan Kesultanan Melayu Melaka.
- Terdapat dua jenis cukai yang dikenakan. Pertama, cukai rasmi, iaitu cukai import yang dikenali sebagai *panduan*. Kadarnya berbeza-beza mengikut tempat asal pedagang. Kedua, cukai tidak rasmi, iaitu dalam bentuk hadiah. Pedagang dari China dan Jepun hanya dikehendaki memberikan hadiah yang nilainya sama dengan cukai lima peratus.

3. Mata Wang

Urusan jual beli dijalankan dalam dua bentuk, iaitu pertukaran barangan dan menggunakan mata wang.

- Perdagangan tukar barang berlaku antara barangan dari China dan Alam Melayu dengan barangan dari Barat dan India.
- Penggunaan mata wang telah melancarkan lagi urusan jual beli. Pada peringkat awal, digunakan tukaran nilai seperti jongkong timah, serbuk emas dan kulit siput (*covrie*).
- Mata wang timah yang digunakan dikenali sebagai Calains. Pada kepingan timah ini terpahat nama Sultan Melaka yang memerintah. Terdapat juga mata wang emas dan perak.
- Mata wang dari Pasai, Hormuz dan Cambay juga digunakan.

Mata wang timah zaman Sultan Muzaffar Shah.

(Sumber: Muhammad Yusoff Hashim, *Tin Perak dalam Sejarah dan Dinamisme Ketamadunan Bangsa*, Melaka: Institut Kajian Sejarah dan Patriotisme Malaysia, 2008, hlm. 19)

4. Orang Laut

Orang Laut memberikan taat setia kepada raja dan memainkan peranan yang penting dalam mengekalkan kestabilan kerajaan, khasnya dalam memastikan urusan perdagangan dapat dijalankan tanpa gangguan.

- Mereka merupakan pelayar dan penunjuk arah yang cekap kepada pedagang yang berdagang di Melaka.
- Orang Laut juga bertanggungjawab sebagai tentera untuk menjamin keselamatan pedagang di perairan Melaka.

Ilustrasi menggambarkan Orang Laut.
(Sumber: Muzium Negeri Melaka)

Ilustrasi buruh mengangkut barangan ke gudang simpanan.

[Sumber: Ahmad Sarji (ed.), *The Rulers of Malaysia*, Singapura: Editions Didier Millet, 2011, hlm. 130]

5. Kemudahan Pelabuhan

Pelabuhan di Melaka dilengkapi dengan pelbagai kemudahan yang menarik minat pedagang. Antaranya termasuklah kemudahan yang berikut:

- Gudang tempat menyimpan barang.
- Kemudahan pengangkutan.
- Kemudahan bekalan makanan dan minuman.
- Khidmat membaiki kapal.
- Tempat penginapan.
- Syahbandar yang menjaga kebajikan pedagang.
- Kemudahan tempat beribadat.

Kejayaan Kesultanan Melayu Melaka menguasai perdagangan di Selat Melaka membolehkan kesultanan ini muncul sebagai pusat perdagangan yang unggul. Kesultanan Melayu Melaka juga berjaya meneruskan tradisi kerajaan Alam Melayu sebagai pusat perdagangan antarabangsa. Sebagai rakyat Malaysia, kita mesti bekerjasama untuk mengembalikan peranan negara kita sebagai sebuah kuasa perdagangan yang gemilang pada masa ini.

Orang Laut

Cerna Minda

Apakah aspek pengurusan perdagangan yang menyebabkan aktiviti perdagangan dapat dijalankan dengan lancar di pelabuhan Melaka?

Mengapakah empat orang syahbandar dilantik untuk mengurus pedagang yang datang ke Melaka?

Aktiviti "Drama" (Dramatisation)

1. Bentuk kumpulan dan buat skrip untuk lakonkan situasi di pelabuhan Melaka yang bertajuk "Syahbandar memainkan peranan penting dalam memajukan pelabuhan Melaka".
2. Pilih seorang murid untuk menjadi syahbandar.
3. Lakonkan situasi seperti di pelabuhan Melaka.

Hubungan Luar

Kesultanan Melayu Melaka menjalinkan hubungan luar dalam bentuk hubungan diplomatik dan perdagangan. Hubungan berlaku dengan kerajaan Alam Melayu seperti kerajaan Pasai, Demak, Majapahit dan Makasar. Selain itu, hubungan luar berlaku dengan kerajaan luar Alam Melayu seperti China, Ryukyu, Siam, Mesir, Parsi, Turki dan Pegu. Hubungan ini menyebabkan Kesultanan Melayu Melaka dapat menjamin kestabilan dan keselamatan kerajaan serta dapat mengekalkan penguasaannya terhadap perdagangan di Selat Melaka.

Pasai

- Hubungan berlaku atas dasar sama taraf.
- Hubungan diplomatik terjalin melalui perkahwinan Sultan Melaka dengan puteri kerajaan Pasai, iaitu Puteri Ratna Kaumala.
- Hubungan juga berlaku atas dasar berkongsi pendapat dan perbincangan berkaitan hal agama Islam.
- Hubungan ini membantu kemunculan Melaka sebagai pusat penyebaran Islam.

Diorama perbincangan berkaitan hal agama antara ulama Pasai dengan Melaka.

(Sumber: Muzium Negeri Melaka)

Demak

- Hubungan berlaku atas dasar kepentingan bersama dalam perdagangan dan penyebaran Islam.
- Kerajaan Demak membekalkan beras, bahan makanan, rempah-ratus dan tentera kepada Melaka.
- Hubungan ini penting bagi menjamin keamanan dan kemakmuran Melaka.

Diorama pedagang Demak di Melaka.

(Sumber: Muzium Negeri Melaka)

Hubungan Kesultanan Melayu Melaka dengan Kerajaan Alam Melayu

Majapahit

- Hubungan terjalin disebabkan oleh perkahwinan pemerintah Melaka dengan puteri Majapahit.
- Hubungan ini dapat mengukuhkan lagi persahabatan dengan Majapahit.
- Hasil hubungan ini, wilayah Melaka menjadi semakin luas dan tamatnya ancaman daripada Majapahit.

Makasar

- Melaka telah menghantar utusan persahabatan ke Makasar.
- Hubungan ini berlaku dalam aspek perdagangan, perkapalan, Islam, kebudayaan dan kesenian.
- Hubungan ini semakin rapat dengan kerajaan Makasar menghadaiah "Budak Raja" kepada Sultan Melaka.

Glosari

Hubungan Diplomatik: hubungan secara langsung dengan menggunakan perantaraan perwakilan (diplomat) antara dua negara.

Hubungan Luar: kerjasama yang terjalin antara sesebuah kerajaan dengan kerajaan lain. Kerjasama ini berlaku dalam pelbagai aspek seperti politik, ekonomi, keselamatan, pertukaran teknologi, kebudayaan dan keamanan.

Aktiviti

"Peta Pemikiran" (Thinking Map)

Berdasarkan maklumat dalam teks, secara berkumpulan hasilkan peta pemikiran yang sesuai berkaitan hubungan Kesultanan Melayu Melaka dengan kerajaan Alam Melayu. Bentangkan.

Pada pendapat anda, apakah bentuk hubungan luar negara kita pada masa ini? Jelaskan.

China

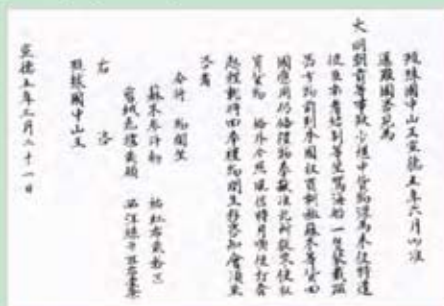
- Hubungan diplomatik, persahabatan dan perdagangan terjalin dengan kunjungan utusan diketuai oleh Yin Ching pada tahun 1403 dan Laksamana Zheng He pada tahun 1405.
- Pengurniaan payung kuning, cap mohor dan sepersalinan pakaian sebagai tanda pengiktirafan kepada Sultan Melaka. Melaka mendapat naungan dan perlindungan daripada China.
- Pengiktirafan dan perlindungan daripada China dapat mengelakkan ancaman Siam. Melaka mahu situasi menang-menang dengan Siam untuk mengekalkan kedaulatannya.

Laksamana Zheng He
(Sumber: Muzium Negeri Melaka)

Ryukyu (Jepun)

- Melaka menjalinkan hubungan diplomatik dan perdagangan dengan kerajaan Ryukyu.
- Sultan Mansur Shah berutus surat dengan kerajaan Ryukyu berkaitan tingkah laku pedagangannya yang melanggar undang-undang di Melaka.
- Hubungan ini membantu meningkatkan lagi perdagangan dengan Melaka.

Surat Raja Ryukyu kepada Sultan Melaka.
(Sumber: Hashim Musa, *Hang Tuah Catatan Okinawa*, Serdang: Penerbit UPM, 2015, hlm. 132)

Hubungan Kesultanan Melayu Melaka dengan Kerajaan Luar Alam Melayu

Siam

- Melaka pernah diancam oleh Siam semasa pemerintahan Parameswara dan Sultan Muzaffar Shah.
- Melaka menjalinkan hubungan dengan Siam atas dasar diplomatik dan perdagangan.
- Melaka telah menghantar utusan ke Siam yang diketuai oleh Tun Telanai dan Menteri Jana Putera.
- Melalui hubungan ini, Melaka memperoleh bekalan kayu jati, beras dan bahan makanan daripada Siam serta dapat menjamin keselamatannya.

Kerajaan Lain

- Hubungan berbentuk perdagangan pula dilakukan dengan Pegu, Luzon, Gujarat, Koromandel dan Bengal.
- Melaka juga menjalinkan hubungan dengan Mesir, Parsi, Turki dan Arab.
- Kesannya, Melaka telah muncul sebagai pusat perdagangan dan pusat penyebaran Islam yang ulung di Alam Melayu.

Diorama pedagang Siam.
(Sumber: Muzium Negeri Melaka)

Hubungan luar menyebabkan negara lain menghormati kedaulatan Kesultanan Melayu Melaka. Keselamatan Kesultanan Melayu Melaka juga terjamin melalui hubungan berbaik-baik dengan kerajaan di dalam dan luar Alam Melayu. Sebagai generasi pewaris, kita perlu terus memelihara hubungan baik dengan negara lain agar kedaulatan negara kekal terpelihara.

Pengenalan

Kegemilangan Kesultanan Melayu Melaka berakhir dengan kedatangan Portugis pada tahun 1511. Peristiwa ini penting kerana tahun tersebut menandakan bermulanya serangan Portugis dan penaklukan ke atas Melaka. Kesultanan Melayu Melaka telah menggunakan beberapa strategi untuk menghadapi serangan Portugis. Walaupun terpaksa berundur, pemerintah Kesultanan Melayu Melaka terus berjuang untuk mengembalikan kedaulatannya.

Faktor Dalaman

Masalah Kepimpinan

- Kelemahan Sultan Mahmud Shah dan pembesar dalam pemerintahan dan pentadbiran menyebabkan ketidakstabilan politik.
- Amalan pilih kasih, rasuah dan penyelewengan dalam pentadbiran.
- Perbalahan sesama sendiri dalam kalangan pembesar.

Masalah Perpaduan

- Rakyat tidak bersatu padu.
- Berlaku persaingan kuasa antara pembesar Melaka yang menyebabkan perpecahan.
- Askar upahan dari luar yang tidak taat setia kepada Melaka.

Serangan Portugis

Kedatangan Portugis ke Alam Melayu kerana ingin mencapai matlamat kekayaan, keagamaan dan kemasyhuran. Di samping mengawal perdagangan rempah, Portugis ingin menyebarkan agama Kristian dan menghapuskan penguasaan pedagang Islam. Hubungan Melaka-Portugis bermula dengan kedatangan Lopez de Sequeira pada 11 September 1509. Kegagalan rundingan menyebabkan Portugis di bawah pimpinan Alfonso de Albuquerque menyerang Melaka. Serangan berlaku sebanyak tiga kali, iaitu pada 25 Julai 1511, 10 Ogos 1511 dan 24 Ogos 1511.

Serangan Portugis

Strategi Melaka Menghadapi Serangan Portugis

Kepemimpinan Kesultanan Melayu Melaka melaksanakan pelbagai inisiatif mempertahankan maruah dan kedaulatannya, termasuklah aspek diplomasi, strategi, pertahanan dan pertempuran. Melaka juga tidak tandus dari segi semangat juang. Malahan askar tempatan digambarkan mempunyai semangat keperwiraan yang tinggi.

Tentera bergajah Melaka.
(Sumber: Ismail Embong, *Perjuangan Abadi Bangsa Melayu*, Kuala Lumpur: Gapeniaga, 2009, hlm. 12)

- Menggunakan lancaran dan perahu berapi.
- Pertahanan Melaka diperteguhkan di kawasan pantai dengan kayu-kayan dan pelbagai jenis meriam serta peti-peti berisi serbuk peluru.
- Tembakan meriam bertalu-talu dari pantai.
- Melaka menggunakan tentera bergajah bagi menghadapi serangan Portugis.

Cerna Minda

Apakah yang dimaksudkan dengan kekayaan, keagamaan dan kemasyhuran?

Meriam milik tentera Kesultanan Melayu Melaka.

[Sumber: Ahmad Sarji (ed.), *The Rulers of Malaysia*, Singapura: Editions Didier Millet, 2011, hlm. 140]

Perjuangan Mengembalikan Kedaulatan

- Sultan Mahmud Shah berundur dari Melaka ke beberapa wilayah naungan serta jajahannya kemudian bersemayam di Bentan.
- Di antara tahun 1515 hingga 1519, Sultan Mahmud Shah melakukan tiga kali serangan untuk mendapatkan semula Melaka tetapi gagal.
- Pada tahun 1526, pusat pemerintahan Sultan Mahmud Shah di Bentan telah dimusnahkan oleh Portugis.
- Akhirnya, Sultan Mahmud Shah berundur ke Kampar dan mangkat pada tahun 1528.

Peta menunjukkan pengunduran Sultan Mahmud Shah.

(Sumber: Mohd. Jamil Mukmin, *Tun Fatimah Serikandi Melayu*, Melaka: Institut Kajian Sejarah dan Patriotisme Malaysia, 2013, hlm. 12)

Glosari

Lancaran: sejenis perahu yang bergerak laju.

Cerna Minda

Apakah strategi yang digunakan oleh Kesultanan Melayu Melaka bagi menghadapi serangan Portugis?

Kesultanan Melayu Melaka yang berpusat di Melaka berakhir pada 24 Ogos 1511. Legasi kegemilangan Kesultanan Melayu Melaka diwarisi dan diteruskan pula oleh Kesultanan Johor Riau. Kekalahan Kesultanan Melayu Melaka perlu dijadikan iktibar kepada kita tentang kepentingan memelihara perpaduan. Hal ini bagi mengelakkan perpecahan yang boleh mengancam perpaduan dan keamanan negara.

Pada pendapat anda, mengapakah Melaka mengalami kekalahan walaupun mempunyai strategi dan senjata yang baik?

Imbas Kembali

Kesultanan Melayu Melaka

Pengasasan Kesultanan Melayu Melaka

- Parameswara
- Pemilihan Lokasi yang Strategik
 - Laluan perdagangan.
 - Bentuk muka bumi.
 - Benteng pertahanan.
 - Terlindung angin monsun.

Kegemilangan Kesultanan Melayu Melaka

- Faktor Kegemilangan
 - Kepemimpinan raja.
 - Sistem pentadbiran.
 - Sistem perundangan.
- Aspek Kegemilangan
 - Empayar yang luas.
 - Pusat penyebaran agama Islam.
 - Pusat perdagangan.
 - Pengurusan perdagangan.
 - Hubungan luar.

Pengakhiran Kesultanan Melayu Melaka yang Berpusat di Melaka

- Faktor Dalaman
- Serangan Portugis
- Strategi Melaka Menghadapi Serangan Portugis
- Perjuangan Mengembalikan Kedaulatan

Bab ini telah memerihalkan Parameswara mengasaskan sebuah kerajaan yang penting dan gemilang di Alam Melayu. Kegemilangan Kesultanan Melayu Melaka membuktikan kerajaan di Alam Melayu mampu menjadi bangsa yang maju dan kuat. Kepemimpinan Kesultanan Melayu Melaka berjuang dan berusaha untuk mengembalikan kegemilangan kerajaan. Semangat ini wajar dijadikan sumber inspirasi untuk menjadikan negara kita sebagai sebuah negara bangsa yang mempunyai imej dan jati diri yang tinggi. Warisan keagungan dan kegemilangan Kesultanan Melayu Melaka kemudiannya diteruskan pula oleh Kesultanan Johor Riau.

Pemahaman dan Pemikiran Kritis

1. Mengapakah Parameswara memilih Orang Laut sebagai penjaga keamanan dan keselamatan Melaka?
 - A. Mahir dalam perdagangan.
 - B. Memberikan taat setia kepada raja.
 - C. Merupakan penduduk asal negeri Melaka.
 - D. Mempunyai hubungan dengan kerajaan Siam.
2. Apakah keistimewaan Sungai Melaka yang menyebabkan Parameswara mengasaskan kerajaan di tempat berkenaan?
 - I. Tanahnya subur.
 - II. Mudah memperoleh sumber makanan.
 - III. Bentuk muka bumi yang berbukit bukau.
 - IV. Terlindung daripada tiupan angin monsun.
 - A. I dan II
 - B. I dan IV
 - C. II dan III
 - D. III dan IV
3. Bagaimanakah hubungan antara Kesultanan Melayu Melaka dengan China dapat membantu perdagangan di Melaka?
 - A. Melaka dapat bantuan kewangan dari China.
 - B. Melaka dapat mengawal pedagang-pedagang China.
 - C. Melaka dapat perlindungan China daripada ancaman luar.
 - D. Melaka dapat menguasai barang dagangan yang dibawa dari China.
4. (a) Senaraikan lokasi pengembaraan Parameswara sehingga tertubuhnya Kesultanan Melayu Melaka.
(b) Jelaskan kelebihan faktor geografi yang menyebabkan Parameswara mengasaskan kerajaan di Melaka.
(c) Sekiranya anda merupakan pengasas Kesultanan Melayu Melaka, apakah langkah yang akan anda ambil untuk membangunkan kerajaan ini? 🍌
5. Jadual di bawah berkaitan perluasan wilayah oleh Kesultanan Melayu Melaka. Berdasarkan pelbagai sumber, lengkapkan maklumat jadual di bawah.

Kerajaan	Cara Perluasan Kuasa	Sebab Perluasan Kuasa
Kelantan		
Inderagiri		
Siak		
Jambi		
Aru		

Pemahaman dan Pemikiran Kritis

6. Bandingkan *Hukum Kanun Melaka* dengan *Undang-Undang Laut Melaka*.

Nama	Pemerintah	Kandungan (Fasal)
<i>Hukum Kanun Melaka</i>		
<i>Undang-undang Laut Melaka</i>		

7. (a) Nyatakan faktor yang menyebabkan kemunculan Kesultanan Melayu Melaka sebagai pusat perdagangan yang unggul di Alam Melayu.
- (b) Apakah cadangan anda untuk menjadikan Malaysia sebagai pusat perdagangan yang bertaraf dunia? 🧠

8.

Ilustrasi serangan Portugis terhadap Kesultanan Melayu Melaka.

(Sumber: Ismail Embong, *Perjuangan Abadi Bangsa Melayu*, Kuala Lumpur: Gapieniaga, 2009, hlm. 13)

- (a) Apakah suasana yang anda dapat tafsirkan di dalam gambar di atas?
- (b) Mengapakah Portugis menyerang dan menguasai Kesultanan Melayu Melaka?
- (c) Kekalahan Melaka kepada Portugis bukan menandakan berakhirnya pemerintahan Kesultanan Melayu Melaka. Berikan hujah anda. 🧠

Cakna dan Cerminan Sejarah

Nilai, Patriotisme dan Iktibar

- Pengetahuan tentang Kesultanan Melayu Melaka mengajar kita agar menghargai sistem pemerintahan beraja yang diamalkan di negara kita.
- Memahami Kesultanan Melayu Melaka memupuk sikap taat setia dan patuh kepada raja dan kepimpinan negara.
- Pemahaman berkaitan sistem pemerintahan beraja mampu mewujudkan semangat bersatu padu rakyat berbilang kaum untuk mempertahankan kedaulatan negara.

Diri dan Keluarga

Kita perlu memberikan taat setia kepada ketua keluarga. Hal ini akan menjadikan hubungan lebih harmoni dan saling menghormati antara ahli keluarga.

Negara

Mengetahui dan memahami sejarah kegemilangan Kesultanan Melayu Melaka akan menjadikan kita lebih bersungguh-sungguh untuk mengekalkan dan mempertahankan kedaulatan negara.

Institusi raja merupakan tonggak utama kesejahteraan dan kemakmuran rakyat di negara ini.